

NIJMEEGS BOUWDEPOT

BOUWEN AAN DE TOEKOMST VAN NIJMEEGSE JONGEREN

Erik Verschuren, D66
Abdulahi Hussen, Groenlinks
Delano van Luik, CDA
Paul Eigenhuijsen, Stadspartij Nijmegen

Juni 2025

1. INLEIDING

In Nijmegen groeien ruim 5000 jongeren tussen de 16 en 27 jaar op in een kwetsbare positie ¹. Die jongeren hebben risico om in de schulden te raken, voortijdig onderwijs te moeten verlaten of dak- en thuisloos te worden. Bij een aantal van de jongeren komen verschillende problemen samen. Het gaat om jongvolwassenen in een kwetsbare positie, met een instabiele thuissituatie, waarin de persoonlijke ontwikkeling, het welzijn, de gezondheid en het dagelijkse functioneren (ernstig) belemmerd worden door financiële stress. Zij zijn aan het overleven. Bouwen aan een toekomst is daardoor vrijwel onmogelijk.

Voor D66, Groenlinks, CDA en Stadspartij is dit onbestaanbaar. We vinden dat jongeren een kans moeten hebben om in rust en met financiële ruimte te werken aan een toekomst. De Nijmeegse gemeenteraad heeft eerder al steun uitgesproken voor het gebruik van 'maatschappelijke businesscases' en maatwerk bij financiële bestaansonzekerheid ². Het Bouwdepot is een goed voorbeeld van hoe dat kan.

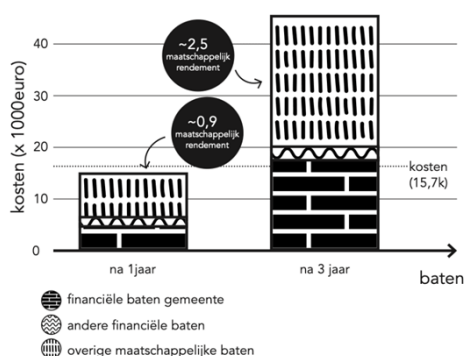
Deze debatnotitie dient als input voor bespreking in de gemeenteraad van Nijmegen als opmaat naar de begrotingsbehandeling.

2. HET BOUWDEPOT

Het Bouwdepot is een doorbraakproject dat al in 11 andere gemeenten loopt. Inmiddels zijn daar ruim 200 jongeren mee geholpen. In het Bouwdepot krijgt de jongere een jaar lang onvoorwaardelijk inkomen. De effecten zijn veel belovend.³

De deelnemers ervaren ruim 50% verbetering in hun fysieke en mentale gezondheid ⁴. 56% had na afloop geen schulden meer ten opzichte van 30% bij de start en 82% woonde na een jaar zelfstandig ten opzichte van 60% bij aanvang. Bovendien is het Bouwdepot een kosteneffectief instrument. Met één jaar lang geen financiële stress en ruimte om te bouwen aan de toekomst hadden 4x zoveel jongeren naderhand een fulltime baan (30% tov 9%). Uit eerdere pilots blijkt dat de gemeente na gemiddeld 3 jaar de investering terug heeft verdiend doordat jongeren minder (financieel) afhankelijk zijn ⁵ (zie figuur hieronder).

BATEN IN DE TIJD

Figuur 1. Baten in de tijd uit MKBA uitgevoerd door Cebeon en XpertiseZorg

¹ <https://vng.nl/artikelen/aanpak-jongvolwassenen-16-27-in-een-kwetsbare-positie>

² Stadsbegroting 2025-2028; amendement "Leidende principes voor zorg, welzijn en ondersteuning." Startnotitie Financiële bestaanszekerheid.

³ <https://hetbouwdepot.nl/update/deelnemer-ricardo-met-zijn-verhaal-in-de-volkskrant/>

⁴ DRIFT (Erasmus Rotterdam) – Rust in het hoofd (2023)

⁵ <https://hetbouwdepot.nl/wp-content/uploads/2023/11/BOUWDEPOT-MKBA-ONEPAGER.pdf>

3. KWETSBARE JONGEREN IN NIJMEGEN

Er wordt al een aantal jaar signaleerd dat er een groep hulpbehoevende jongeren binnen de hulpverlening tussen wal en schip valt ⁶. Met name in de overgang van 18- naar 18+. Jongeren die tussen wal en schip vallen gaat om gebrek aan huisvesting, basisinkomen en niet kunnen werken aan hun toekomst. Uit ervaring van R75 gaat dit in ieder geval om ongeveer 160 jongeren per jaar in Nijmegen.

In Nijmegen zien we dat steeds meer jongeren de bijstand instromen ⁷. Relatief veel van de mensen in de bijstand in Nijmegen zijn jonger dan 27 jaar. In Nijmegen zijn dit ongeveer 2450 jongeren (35%) met een bijstandsuitkering, waarvan 350 jongeren jonger dan 23 jaar is ⁸. Jongeren kunnen geen bijstandsuitkering ontvangen als zij een opleiding doen en hebben niet de mogelijkheid om bij te verdienen met werk. Met een heel leven voor zich is juist voor deze groep is duurzaam kunnen uitstromen naar een opleiding of werk belangrijk. Echter, bij jongeren onder de 23 jaar is de duurzaamheid van uitstroom opvallend laag, slechts 80% versus de 94% van het gemiddelde in Nijmegen ⁹.

Hoewel de afgelopen periode het aantal jongeren in de bijstand is gestegen, toonde de Nederlandse Arbeidsinspectie aan dat 7 op 10 jongeren van de jongeren tussen de 18-27 jaar die recht heeft op bijstand hier geen gebruik van maakt ¹⁰. Dit heeft allerlei redenen, waaronder ook schaamte om niet op eigen benen te kunnen staan, maar ook angst voor harde sancties wanneer je gaat bijverdienen en dit moet terugbetalen bijvoorbeeld. Het werkwijze in de participatiewet van controle en voorwaardelijke karakter sluit niet aan bij de leefwereld van jongeren, en is voor jongeren in de meest kwetsbare posities vaak een te hoge drempel die ontmoedigend werkt. Het gevolg: jongeren raken uit beeld en komen pas later weer bovendrijven bij gemeenten, wanneer problemen zich hebben opgestapeld. Grote schulden/huurachterstanden, dak- en thuisloosheid, sociaal isolement en zijn verder van werk- of studie en mogelijkheid tot meedoen in de maatschappij afgedreven. We willen met de aanpak het Bouwdepot zorgen dat deze jongeren eerder worden geholpen, en daarmee hopelijk niet in de participatiewet terecht hoeven te komen.

4. WAT DOEN WE AL IN NIJMEGEN?

In Nijmegen zijn er al verschillende initiatieven op het gebied ondersteuning van jongeren in kwetsbare posities zoals:

- R75 (Sterker Sociaalwerk) biedt hulp aan jongeren tot en met 23 jaar die op meerdere leefgebieden vastlopen of vast dreigen te lopen. R75 denkt mee met thema's zoals dak- of thuisloosheid, financiën, gezondheid, vrije tijd, sociale netwerken, justitie, school en werk. De hulp is gratis en vrijwillig en voor alle jongeren uit Gemeente Nijmegen.
- Jongeren perspectief fonds: voor jongeren (18-27 jaar) die al problematische schulden hebben.
- In 2026 wordt de wet Van School naar Duurzaam Werk ingevoerd. Dat is in feite een harmonisatie van het programma Voortijdig schoolverlaters (VZV) en de aanpak Jeugdwerkgelegenheid.
- In het kader van de nieuwe Participatiewet-in-balans heeft de gemeente al verschillende maatregelen genomen om de ondersteuning onder de participatiewet voor jongeren te verbeteren. Zo kan, indien nodig, een (tijdelijke) ontheffing van de arbeidsverplichting gegeven worden. Daarnaast loopt de gemeente al vooruit op de harmonisering van de jongerennorm zoals die wordt voorgesteld in het wetsvoorstel Participatiewet in balans. De hoogte van de geharmoniseerde jongerennorm is niet even hoog als de inkomensnorm voor 21+.

⁶ <https://www.r75.nl/>

⁷ Jaarbrief Werk & Inkomen 2024

⁸ Jaarbrief Werk en inkomen 2024

⁹ Jaarbrief Werk en inkomen 2024

¹⁰ <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/publicaties/2023/12/19/kwantitatieve-ontwikkelingen-potentieel-niet-gebruik-algemene-bijstand-2021>

5. WAAROM IS ER MEER NODIG?

De werkwijze volgens het Bouwdepot wijkt bewust af van de Participatiewet, die primair is gericht op arbeidstoeleiding. In plaats van directe inzet op werk, biedt het Bouwdepot hen een jaar lang financiële rust, verplichte begeleiding en ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en herstel. Onderzoek toont aan dat deze benadering leidt tot betere mentale gezondheid, meer zelfstandigheid en uiteindelijk ook vaker betaald werk, maar zonder dat werk het directe doel is. Anders dan de Participatiewet, die slechts ruimte biedt binnen de kaders van arbeidsfitheid en arbeidsmarktrelevantie, is Bouwdepot bedoeld als zorgmaatregel met een preventieve werking, gericht op leren, ontwikkelen en duurzaam perspectief.

6. VOORSTEL: NIJMEEGS BOUWDEPOT

D66, Groenlinks, CDA en Stadspartij vinden het belangrijk dat jongeren de kans krijgen om te bouwen aan hun toekomst. Dat jongeren die er alleen voor staan in een crisissituatie geholpen worden een stabiel leven op te bouwen. Daarom willen we starten met een pilot voor een Nijmeegs Bouwdepot. Dat geeft Nijmegen de kans om voor een deel van de jongeren op een nieuwe wijze te gaan werken. En geeft Nijmegen ook de kans om de geboden begeleiding te evalueren, te onderzoeken en te verbeteren. Er is een projectleider nodig die het Nijmeegs Bouwdepot coördineert.

Het gaat om jongeren die in een crisissituatie zitten en er min of meer alleen voor staan. Zij krijgen via het Bouwdepot begeleiding vanuit een Bouwteam om te werken aan financiële rust, maar ook een toekomst richting een baan, een opleiding en dat schulden worden afgelost. Ze kunnen sociale contacten opbouwen. We verwachten dat de begeleiding daardoor effectiever is - omdat de basis financiële rust en ruimte is.

7. DOELGROEP

Het Bouwdepot is bedoeld voor jongvolwassenen in de leeftijd van 17 (bijna 18) tot 23 jaar in een kwetsbare positie, met een instabiele thuissituatie, waarin de persoonlijke ontwikkeling, het welzijn, de gezondheid en het dagelijkse functioneren (ernstig) belemmerd worden door financiële stress. De grootste problemen lijken te zitten rondom de leeftijd 18 tot 21 jaar. Het valt te overwegen om initieel te focussen op de groep uitwonende onder de 21 jaar, omdat deze het financieel het zwaarst hebben.

Criteria selectie deelnemers Bouwdepot:

1. Ingeschreven in of binding met de gemeente;
2. Leeftijd bij de start van het Bouwdepot jaar 18 tot en met 23 jaar;
3. Er is sprake van een precare leefsituatie, dan wel recente of dreigende dak- en thuisloosheid;
4. De deelnemer kan niet rekenen op financiële steun vanuit ouder(s)/voogd(en) en er is sprake van financiële stress;
5. Er is sprake van meervoudige problematiek: naast financiële stress is er bijvoorbeeld sprake van fysieke en mentale klachten, jeugdtrauma's, sociaal isolement, studieachterstand/dreigende uitval;
6. Deelnemer komt in aanmerking voor begeleiding en/of is al in begeleiding bij een zorg- of welzijnsorganisatie in de betrokken gemeente en staat positief tegenover (financiële) begeleiding;
7. Sociaal-emotioneel in staat om bij financiële rust zelf een volgende stap te zetten;
8. Deelnemers die bij aanvang van het Bouwdepot-jaar een uitkering ontvangen (UWV/Participatiewet) zijn bereid deze tijdens het jaar stop te zetten.

8. BOUWSTENEN VOOR EEN TOEKOMST

Met het Nijmeegs Bouwdepot geef je jongeren regie over hun toekomst. In Nijmegen willen we starten met 30 jongeren, omdat uit ervaringen in andere gemeenten blijkt dat 30 jongeren een goede start is voor een nieuwe werkwijze om resultaten te behalen. De kern van de aanpak is het brengen van financiële rust, waardoor er ruimte ontstaat voor ontwikkeling en een stabiele basis. Dit gebeurt op basis van vertrouwen en onvoorwaardelijkheid. Maar dat betekent niet dat de jongeren in het diepe worden gegooid. Daarom bestaat het Nijmeegse Bouwdepot uit de volgende zeven bouwstenen:

1. **Bouwbudget:** een maandelijkse schenking van €1345,45 (sociaal minimum) die de jongeren een jaar lang ontvangen om met hun persoonlijke bouwplan aan de slag te kunnen. Dit bedrag is regel- en controle vrij te besteden. Dit bedrag vult aan of vervangt de eventuele lagere bijstandsuitkering.
2. **Bouwplan:** Een persoonlijk plan van aanpak dat de jongere met een begeleider opstelt met doelen en afspraken over financiën en contacten. Zo leren jongeren met geld omgaan.
3. **Bouwteam:** Centraal staat de jongeren zoals in het vorige hoofdstuk beschreven. Het hele bouwteam bestaat uit alle betrokkenen, dat zijn de jongeren, hun persoonlijke begeleiders en betrokken medewerkers van de gemeente.
4. **Bouwschuld:** Naast dat de jongeren zelf aan de slag gaan met schulden probeert het Bouwdepot samen met de gemeente de jongeren weer grip op hun financiën te geven. Hier kan ook het Jongeren Perspectief Fonds voor worden ingezet.
5. **Thuisbouw:** de jongere gaat op zoek naar een 'thuis'. Dat 'thuis' is meer dan een dak boven het hoofd, maar het streven naar een veilig en warm thuis.
6. **Zelfbouw:** de jongeren gaan aan de slag, samen met hun begeleider, met zelfontwikkeling.
7. **Bouwvak:** een periode van rust aan het begin van het traject voor de jongeren. Begeleiders zijn dan al wel betrokken als een jongere hier bewust voor kiest. Het valt te overwegen om te starten met een pilot van 2 jaar.

9. FINANCIËN

Het Bouwdepot is niet alleen effectief in het verbeteren van het toekomstperspectief van jongeren, maar blijkt ook nog eens kostenbesparend te zijn voor gemeenten. Cebeon en Xpertise Zorg hebben een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) gedaan op basis van kwantitatieve data uit de evaluatie van het Bouwdepot. Zoals gebruikelijk bij een MKBA is deze gebaseerd op schattingen en aannames. Daarom is er gekozen voor een conservatieve benadering is zijn slechts 2/3 van de baten toegeschreven aan het Bouwdepot. Er is een risico dat de baten alsnog lager uitvallen, maar het ligt voor de hand dat de baten nog hoger liggen.

Als voorbeeld heeft de gemeente Amersfoort op basis van deze MKBA het Bouwdepot budgetneutraal in haar begroting opgenomen. In een bijlage is weergegeven hoe de businesscase in Amersfoort de begroting is verwerkt. Dit dient als voorbeeld maar zal moeten worden aangepast naar de Nijmeegse situatie.

10. VERVOLG BESPREKING IN DE RAAD

Deze debatnotitie dient als input voor bespreking in de gemeenteraad van Nijmegen. De indieners willen hierbij de volgende vragen centraal stellen:

1. Hoe kijkt de raad en het college tegen de trend van het toenemend aantal jongeren dat de bijstand in stroomt en welke mogelijkheden zien zij om het tij te keren?
2. Is er nog steeds voldoende draagvlak voor maatwerkgerichte interventies met een positieve businesscase bij de raad en het college?
3. Hoe kijkt de raad en het college naar de werkwijze van het Bouwdepot en zien zij hierin meerwaarde voor de gemeente Nijmegen?

De mogelijke bespreking van het Bouwdepot in de augustuscyclus valt dicht bij de vaststelling van concept Stadsbegroting. Het is wellicht nodig als raad met een amendement te komen richting de Stadsbegroting 2026-2029.